

Περί των αιτιών των πειρασμών (Άγιος Μάρκος ο Ασκητής)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 21 Απριλίου, 2021

Κατά τον 5^ο αιώνα, την εποχήν του Αγίου Μάρκου του Ασκητού, ανεκινούνται υπό των πάντοτε ανησύχων ψυχών θέματα, ως προς την **αιτίαν της υπάρξεως των ηθικών και φυσικών κακών**. Η αρχαιότης «έλυσε» το πρόβλημα δια της αποδοχής της ειμαρμένης, εις ην υπετάσσοντο τα πάντα, ακόμη και αυτοί οι Θεοί.

Εις τον Χριστιανισμόν όμως, το πρόβλημα τούτο ελύθη τελεσιδικώς υπό της Εκκλησίας. Η διδασκαλία του Κυρίου και των Αποστόλων και η πνευματική παράδοσις βεβαιούν αυθεντικώς πλέον, ότι **τα πάντα τελούν υπό την κατεύθυνσιν του Θεού, είτε ευδοκία είτε παραχωρήσει**, κατά το υπό των Θεολόγων Πατέρων καλούμενον προηγούμενον και επόμενον θέλημα του Θεού. Η αποδοχή της διδασκαλίας αυτής, προϋποθέτει, βεβαίως, **πίστιν** εις τον Θεόν. Άλλως το πρόβλημα μεταφέρεται εις την περιοχήν της φιλοσοφίας, ως θέμα θεοδικίας.

Αλλά τα πιστά μέλη της Εκκλησίας ποικίλουν κατά τον βαθμόν πίστεως. Άλλα πιστεύουν απολύτως εις την Θ. Πρόνοιαν, άλλα αμφιβάλλουν και άλλα απιστούν, ως προς τα αίτια των πειρασμών που υφίστάμεθα.

Ο **Άγιος Μάρκος**, επόμενος τη πνευματική παραδόσει, δια της πραγματείας του αυτής, αποδεικνύει Γραφικώς, ότι **οι συμβαίνοντες πειρασμοί οφείλονται εις την θείαν Δικαιοσύνην «εξ αναδοχής», ήτοι από τα καλά έργα, τας κακάς πράξεις και τους λογισμούς.**

Έργον του, συναφές προς την πραγματείαν, είναι και τα **200 «Κεφάλαια» «περί του Πνευματικού νόμου»**, όστις λειτουργεί εις τα ανθρώπινα, αλλά πιστεύεται και «ελέγχεται» μόνον υπό των εχόντων πνευματικήν όρασιν.

Είναι δε περιττόν να λεχθή ότι η **βεβαιότης επί της λειτουργίας του «πνευματικού νόμου»**, δεν οδηγεί εις παθητικότητα και μοιρολατρείαν, αλλ' ούτε αίρει την ηθικήν ελευθερίαν μας. Αντιθέτως, μας βοηθεί εις την απελευθέρωσιν εκ των παθών, μας αυξάνει την γνώσιν επί των σχέσεών μας μετά του Θεού και διαθερμαίνει την πίστιν, την ελπίδα, την ευγνωμοσύνην και την αγάπην προς τον απείρωσ αγαπώντα ημάς Θεόν.

θ.μ.δ.

***

Απόδοσις υπό μ.μ.:

Αδελφοί, **ουδείς πειρασμός, εξ όσων μας συμβαίνουν, έρχεται αδίκως εις ημάς, αλλά πάντες συμφώνως με δικαίαν κρίσιν του Θεού. και άλλοι μεν εκ των πειρασμών παραχωρούνται υπό του Θεού δια τας ιδικάς μας αμαρτίας, άλλοι δε δια τας αμαρτίας του πλησίον.** Δια τούτο και η Γραφή λέγει, «εις κόλπον επέρχεται πάντα τοις αδίκοις, παρά γαρ Κυρίου πάντα τα δίκαια». Και πάλιν, «πάντα τα έργα Κυρίου μετά δικαιοσύνης». Οσαύτως και ο Απόστολος Παύλος λέγει, «ο σπείρει έκαστος, τούτο και θερίσει» (Γαλ. 5: 7).

Αυτήν την αντίληψιν, ότι **πάντα παραχωρούνται κατά δικαιοσύνην Θεού,** εξέφραζεν ο **Προφήτης Δαβίδ,** όταν εθλίβετο υπό του Σεμεεί κατ' εντολήν του Θεού, διότι ωμολόγει, ότι **υπέφερεν εξ αμαρτιών του.** Τούτο φανερώνων έλεγεν εις τον ψαλμόν, «έγνων Κύριε ότι δικαιοσύνη τα κρίματά σου και αληθεία εταπεινώσάς με». Και πάλιν αλλού λέγει· «όνειδος άφρονη έδωκάς με, εκωφώθην και ουκ ήνοιξα το στόμα μου, ότι συ εποίησας».

Οσαύτως δε και οι **Προφήται, ο Ησαΐας, ο Ιερεμίας, ο Ιεζεκιήλ, ο Δανιήλ** και οι λοιποί, προφητεύοντες τα μέλλοντα θλιβερά, τα οποία θα παρεχωρούντο υπό του Θεού τόσον εις τον λαόν του Ισραήλ όσον και εις τα έθνη, έλεγον καιτας **αμαρτίας δια τας οποίας θα επήρχοντο.** Ομοίως εδήλουν και τας αιτίας των διαφόρων πειρασμών, λέγοντες ότι **θα τους συμβούν συγκεκριμένοι πειρασμοί και θλίψεις εξ αφορμής ότι έλεγον άτοπα και ασεβή και έκαμνον αυτάς και εκείνας τας αμαρτίας.**

Μόνον οι τέλειοι εις την αρετήν άνδρες, δύνανται να αντιλαμβάνωνται και να αισθάνωνται τα παραπτώματά των. Εάν, επομένως, τα φανερά αμαρτήματα είναι δυσκατανόητα, εις ημάς, πόσω μάλλον μας διαφεύγουν οι αμαρτωλοί διαλογισμοί μας; **Ημείς δε αγνοούντες κατά το πλείστον τας κακίας μας, εκπληττόμεθα και ταρασσόμεθα όταν μας έρχωνται ανάλογοι πειρασμοί.**

Πρέπει, λοιπόν, ως λογικοί που είμεθα, να μάθωμεν ότι **οι πειρασμοί και αι διάφοροι θλίψεις αποστέλλονται από τον Θεόν δια την ψυχικήν ωφέλειάν μας και ότι δι' αυτών ο Κύριος μας παρέχει πολλές ευεργεσίας.** Πρώτον, ότι **δια των πειρασμών αποκαλύπτονται οι πονηροί λογισμοί, οι οποίοι μας διακατέχουν κρυπτώς.** Κατόπιν αφού τους ανακαλύψωμεν, γνωρίζοντες την **αθλιότητά μας αυτήν, προσθέτομεν εις την ψυχήν μας ταπεινοφροσύνην αληθινήν και ασχημάτιστον.** Εξ άλλου αποκαλύπτεται

και η ματαία οίησίς μας κατά το ψαλμικόν, «διέκυψαν πάντες οι εργαζόμενοι την ανομίαν, όπως αν εξολοθρευθώσιν εις τον αιώνα του αιώνος».

Εάν, λοιπόν, τους ποικίλους πειρασμούς δεν υπομένωμεν μετά ευχαριστίας και πίστεως, ότι αποστέλλονται από τον Θεόν, δεν δυνάμεθα να ανεύρωμεν και την κεκρυμμένην εις τας ψυχάς μας κακίαν. Επομένως, της κακίας μη καθαρώς ευρεθείσης, δεν δυνάμεθα να καταπολεμήσωμεν ούτε τους πονηρούς λογισμούς που ήδη μας κυριαρχούν, ούτε δυνάμεθα να ζητήσωμεν από τον Θεόν συγχώρησιν των προηγούμενων αμαρτιών μας, αλλ' ούτε, κατά συνέπειαν, κατορθώνομεν να καταστώμεν ασφαλείς από μελλοντικές πτώσεις.

Πρέπει απαραίτητως να γνωρίζωμεν και το εξής· **ότι οι πειρασμοί και οι εξ ανθρώπων έλεγχοι, που υφιστάμεθα, δεν εξισούνται, κατά το φαινόμενον, με τας αιτίας αι οποίαι τους προεκάλεσαν, δηλαδή με τας αμαρτίας μας**. Εν τούτοις οι πειρασμοί και οι έλεγχοι, κατά βαθείαν και πνευματικήν παρατήρησιν, αναλογούν και **διασώζουν πάσαν έννοιαν θείας δικαιοσύνης**. Αυτό δε δυνάμεθα να το γνωρίσωμεν και το βεβαιώσωμεν δια της Αγίας Γραφής. Επί παραδείγματι, αυτοί οι δέκα και οκτώ, οι οποίοι κατεπλακώθησαν και απέθανον υπό του καταρρεύσαντα πύργου του Σιλβάμ, (Λουκ. ιγ,4) μήπως ήσαν υπεύθυνοι δι' ανάλογόν τι κακόν έναντι άλλων; Ωσαύτως οι απαχθέντες Εβραίοι εις την Βαβυλώνα εβδομήκοντα έτη, προς μετάνοιάν των, μήπως έπραξαν το ίδιον εις άλλους τινάς;

Αλλά οι δια λόγους παιδείας παραχωρούμενοι πειρασμοί δεν παρουσιάζουν εξωτερικήν ομοιότητα με τας αμαρτίας μας. Αλλ' όπως οι στρατιώται όταν συλληφθούν να πράττουν άτοπα, τιμωρούνται κατά τρόπον διάφορον ως προς τας κακίας τας οποίας έπραξαν, ούτω και όλοι μας παιδεύόμεθα υπό του Θεού, δια των παραχωρουμένων πειρασμών και θλίψεων, με τρόπον κατάλληλον και βοηθούντα εις την μετάνοιάν μας. παρά ταύτα, ούτε με τον ίδιον τρόπον που κακοπραγήσαμεν παιδεύόμεθα, ούτε ακριβώς εις τον ίδιον χρόνον, ούτε με αυτά τα ίδια πράγματα. Και ακριβώς, επειδή ούτε εις τον ίδιον καιρόν παιδεύόμεθα, αλλ' ούτε και αι εξωτερικαί μορφαί της θείας παιδαγωγίας ομοιάζουν με τας κακάς πράξεις μας, οδηγούμεθα οι πολλοί εις απιστίαν της μυστικώς λειτουργούσης θείας δικαιοσύνης.

Ερωτήσεις.

Λοιπόν, επειδή έρχονται εις ημάς πολλάί θλίψεις και διάφοροι πειρασμοί, αφ' ενός μεν από ανθρώπους, οι οποίοι μας φθονούν, καταλαλούν, διαβάλλουν, συκοφαντούν, κολακεύουν, πλανούν, αδικούν, σκανδαλίζουν, καταφρονούν, μισούν, πολεμούν, κτυπούν, επηρεάζουν, διώκουν και γενικώς όσα υφίστανται οι άνθρωποι από τους

ομοίους των. Ωσαύτως οι πειρασμοί και από το ίδιο σώμα μας, το οποίον σφριγά, πολεμά, ζητεί ανέσεις και περιπίπτει σε διάφορα νοσήματα, όπως επίσης μας συμβαίνουν δήγματα από κύνας, από ιοβόλα ή σαρκοβόρα θηρία. Συν τούτοις δε, υφιστάμεθα λιμούς, σεισμούς, παγετώνες, καύσωνες, γήρας, πενίαν, μόνωσιν και λοιπά τοιαύτα.

Εξ άλλου δε, οι διάφοροι πειρασμοί προέρχονται από τα **πνεύματα της πονηρίας**, προς τα οποία είναι η πάλη μας, όπως μας απεκάλυψεν ο Απόστολος Παύλος, (Εφεσ. σ: 12), τα οποία παρακολουθούν και τας πράξεις και τους λόγους μας και εξ αυτών ακολούθως συμπεραίνουν τους λογισμούς μας (γνωστού όντος ότι, κατά τους Αγίους Πατέρας, **δεν γνωρίζουν αμέσως τους διαλογισμούς των ανθρώπων, αλλ' εμμέσως**).

Εάν, λοιπόν, ο αυτεξούσιος νους ημών δεν συναρπαγή και δεν καμφθή από τους ανωτέρω δοκιμαστικούς της προαιρέσεώς μας πειρασμούς και εν συνεχεία δεν εγκαταλείψη την δια της προσευχής άμεσον επαφήν μετά του Θεού, τότε ούτε λογισμοί ανακινούνται, ως αντίδρασις, ούτε λόγοι προφέρονται ούτε και πράξεις ενεργούνται.

Συ δε, πάτερ, είπες, ότι **όλαι αι συμφοραί επέρχονται εις έκαστον από κάποιαν ανάλογον αιτίαν**. Φανέρωσέ μας, λοιπόν, τας αιτίας, δια να πιστεύσωμεν, ότι όντως είμεθα υπεύθυνοι των πειρασμών και ότι **οφείλομεν επομένως να υπομένωμεν ευχαρίστως όλα τα θλιβερά**. Ούτω δε ποιούντες, όχι μόνον να αποφύγωμεν την κόλασιν ως αμαρτωλοί, αλλά και να μη υποστώμεν, κατά την τελικήν κρίσιν του Θεού, βαρυτέραν την κόλασιν, ως μη θεραπευθέντες εις την ψυχήν υπό των παιδευτικών πειρασμών.

Απόκρισις.

Αδελφοί, **παντός πειρασμού αιτία είναι ο λογισμός εκάστου**. Θα ήθελα δε να τονίσω, ότι και **οι λόγοι και αι πράξεις αποτελούν τας αιτίας των θλιβερών, επειδή ούτε οι λόγοι ούτε αι πράξεις υπάρχουν χωρίς να προηγηθή λογισμός**. Επομένως, **πρέπει να αναγάγωμεν το παν εις τους λογισμούς**. Του λογισμού, λοιπόν, προηγουμένου, αι πράξεις δημιουργούν την προϋπόθεσιν της εις αλλήλους κοινωνίας. Και εξηγούμαι.

Δύο είναι οι τρόποι της εσωτερικής κοινωνίας μετά των ανθρώπων. Ο ένας συνίσταται από αγάπην και ο έτερος από κακίαν. Δια δε της κοινωνίας αυτής, κατά ένα τρόπον ανεξιχνίαστον, **αναδεχόμεθα αλλήλων τας ευθύνας**. **Εις τας αναδοχάς δε αυτάς ακολουθούν οι ποικίλοι πειρασμοί**, καθώς λέγει η

Γραφή: «ο εγγυώμενος τον εαυτού φίλον, εχθρώ παραδίδωσι την εαυτού χείρα». Ούτω δε έκαστος, **όχι μόνον υφίσταται υπέρ του εαυτού του τα επερχόμενα θλιβερά, αλλά και υπέρ του πλησίον**, κατ' αναλογίαν προς το είδος της αναδοχής.

Ερώτησις.

Παρακαλούμεν, πάτερ, να μάθωμεν τον ένα τρόπον της αναδοχής, τον συνιστάμενον από την κακίαν.

Απόκρισις.

Η από κακίας αναδοχή είναι ακούσια. Έτσι δε συμβαίνει αθελήτως να αναδέχεται τους πειρασμούς του κλεπτομένου ο κλέπτης. Ομοίως και ο συκοφάντης να αναδέχεται τους πειρασμούς του συκοφαντούμενου, ο πλεονέκτης εκείνου που αδικεί, ο θλίβων του υπ' αυτού θλιβομένου. Και δια ν' αποφύγω τας λεπτομερείας, **πας ο αδικών αναδέχεται τους πειρασμούς του αδικουμένου.** Την αλήθειαν δε των λεγομένων μαρτυρεί η Αγία Γραφή δια των εξής: «*δίκαιος εκ θήρας εκδύνει, αντ' αυτού δε παραδίδεται ο ασεβής*». Και πάλιν: «*ο ορύσσων βόθρον τω πλησίον, εμπεισείται εις αυτόν και ο κυλίων λίθον, εφ' εαυτού κυλίει*». Ωσαύτως και ο **Απόστολος Παύλος λέγει: «Ει δε η αδικία ημών Θεού δικαιοσύνην συνίστησι, τι ερούμεν; Μη άδικος ο Θεός ο επιφέρων την οργήν»**, εις εκείνους που δεν φρονιματίζονται παιδευόμενοι δια των πειρασμών, **αλλ' αντιθέτως εξαγριώνονται εξ αιτίας αυτών; Μη γένοιτο, να είναι ο Θεός άδικος** (Ρωμ. Γ, 5).

Ερώτησις.

Δόξα σοι ο Θεός· πιστεύομεν, ότι αυτά είναι αληθινά όπως τα εξεθέσατε με πειστικότητα. Παρακαλούμεν να μας αναλύσετε και **την εξ αγάπης αναδοχήν.**

Απόκρισις.

Αναδοχή εξ αγάπης είναι αυτή, την οποίαν ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός,

μας παρέδωκεν. Πρώτον εθεράπευσε τας ασθενείας της ψυχής μας, κατόπιν εθεράπευσε «*πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν*», αίρων την αμαρτίαν του κόσμου. Αποκατέστησε καθάραν την ανθρωπίνην φύσιν. Εις εκείνους που πιστεύουν εις Αυτόν παρέσχε λύτρωσιν εκ του θανάτου. Παρέδωκε θεοσέβειαν εις τους ανθρώπους, edίδαξεν ευσέβειαν, εκακοπάθησεν έως θανάτου εξ αγάπης και υπέδειξεν όπως υπομένωμεν μέχρι θανάτου τους πειρασμούς χάριν της πίστεως. Εχάρισεν εις ημάς τα μέλλοντα αγαθά, «*α οφθαλμός ουκ είδε και ους ουκ ήκουσε και επί καρδίαν ανθρώπου ουκ ανέβη*». Δι' όλα αυτά αναδέχεται τους αναλόγους υπέρ ημών πειρασμούς. Ονειδίζεται, μυκτηρίζεται, συκοφαντείται, ραπίζεται, δεσμεύεται, παραδίδεται, κολαφίζεται, ποτίζεται χολήν και όξος, και τι να είπω περισσότερο; Κατατρυπάται δια των ήλων και σταυρούται.

Τοιουτοτρόπως κοινωνήσας με ημάς δια σαρκός και πνεύματος, edέχθη και τα υπέρ ημών πάθη. Τον πνευματικόν τούτον νόμον της αναδοχής παρέδωκεν ο Κύριος εις τους φίλους του Αποστόλους, Προφήτας, Πατέρας και Πατριάρχας. Εις τους μεν προεδίδαξε δια του Αγίου Πνεύματος, εις τους δε υπέδειξε, δια του αχράντου σώματός Του, αυτήν ταύτην την αναδοχήν, την οποίαν αποκαλύπτων έλεγε· «*μη φοβείσθε, εγώ νενίκηκα τον κόσμον*» (Ιωαν. Ιστ, 33). Και πάλιν, «*εγώ υπέρ αυτών αγιάζω εμαυτόν, ίνα και αυτοί ώσιν ηγιασμένοι εν αληθεία*» (Ιωαν. Ιζ, 19). Ωσαύτως, «*μείζονα ταύτης αγάπην ουδείς έχει, ίνα τις την ψυχή αυτού θη υπέρ των φίλων αυτού*» (Ιωαν. Ιε, 13).

Όθεν και ο Άγιος Παύλος, μιμούμενος τον Κύριον έλεγεν: «*νυν χαίρω εν τοις παθήμασί μου υπέρ υμών, και ανταναπληρώ τα υστερήματα των θλίψεων του Χριστού εν τη σαρκί μου υπέρ του σώματος αυτού, ο εστιν η Εκκλησία*» (Κολ. Α, 24). Και αυτός υπηνίσσετο **την εξ αγάπης αναδοχήν**. Θέλεις δε να μάθης σαφέστατα, πως όλοι οι Απόστολοι εγένοντο κοινωνοί ημών δι' εννοίας, δια λόγου και πράξεως και **ανεδέχθησαν δια της κοινωνίας αυτής τους ιδικούς μας πειρασμούς;**

Και δια μεν την κοινωνίαν, δι' εννοίας, οι Απόστολοι, ηρμήνευον εις ημάς τας Γραφάς, παρέθετον τας προφητείας, έπειθον να πιστεύωμεν εις τον Χριστόν ως λυτρωτήν και να τον λατρεύωμεν ως κατά φύσιν Υιόν του Θεού. Προσηύχοντο υπέρ ημών και έκλαιον και απέθνησκον χάριν ημών.

Ως προς την δια λόγων κοινωνίαν, οι Απόστολοι, παρεκάλουν, ενουθέτουν, επετίμων, ήλεγχον την ολιγοπιστίαν ημών, ωνειδίζον, σκώπτουντες την αγνωσίαν μας, ανακηρύττοντες την ευσέβειαν. Ωσαύτως ωμολόγουν τον Χριστόν, ανέκοπτον την μη ορθήν πίστιν εις πάντα καιρόν, εις πάντα τόπον και εις παν πράγμα. Με το ψεύδος μη συμφωνούντες, με τον καυχώμενον κατά σάρκα μη συνομιλούντες, με τον κενόδοξον μη αναστρεφόμενοι, τον αλαζόνα μηδόλως φοβούμενοι. Ομοίως εξουθενουν τους πονηρευομένους, edέχοντο τους ταπεινούς με αγάπην, τους ευλαβείς έκαμνον φίλους. Έδωσαν δε εντολήν και ημείς να εφαρμόζωμεν όσα αυτοί edίδαξαν.

Αναφορικός δε με την δια πράξεως κοινωνίαν, οι Απόστολοι εδιώκοντο, εμυκτηρίζοντο, υστερούντο, εθλίβοντο, εκακουχούντο, εφυλακίζοντο, απέθνησκον, και όσα άλλα τοιαύτα **υπέστησαν χάριν ημών.**

Ούτω, λοιπόν, **δια της εξ αγάπης κοινωνίας, οι Άγιοι Απόστολοι, ανεδέχθησαν τους ιδικούς μας πειρασμούς,** ως λέγει και ο Απόστολος Παύλος «*είτε γαρ θλιβόμεθα, είτε παρακαλούμεθα, υπέρ της υμών παρακλήσεως και σωτηρίας*» (Β' Κορ. α, 6). Όπως λοιπόν, εδέχθησαν παρά Κυρίου του Ευαγγελικόν νόμον, οι Άγιοι Απόστολοι, ούτω τον παρέδωκαν εις ημάς λέγοντες «*ει ο Κύριος την ψυχήν αυτού υπέρ ημών έθηκε, και ημείς οφείλομεν τας ψυχάς υπέρ των αδελφών ημών τιθέναι*» (Α' Ιωαν. Γ, 16). Και πάλιν: «*αλλήλων τα βάρη βαστάζετε και ούτως αναπληρώσατε τον νόμον του Χριστού*» (Γαλ. στ, 2).

Εάν, επομένως, εγνωρίσαμεν τους **δύο τρόπους της εις αλλήλους κοινωνίας, ήτοι δια της κακίας και της αγάπης** και ανεγνωρίσαμεν, όχι μόνον την **εξ ανάγκης ακολουθούσαν αναδοχήν,** αλλά και παρεδέχθημεν τους **κατ' αναλογίαν συμβαίνοντας πειρασμούς,** τότε πρέπει να **μη περιεργαζόμεθα το πώς επέρχονται οι πειρασμοί ή πότε ή δια τίνος.** Διότι μόνον ο Θεός γνωρίζει, όστις παραχωρεί εις έκαστον ημών τους καταλλήλους πειρασμούς, τους λόγους δια τους οποίους επέρχονται ούτοι ανυπερθέτως δια την σωτηρίαν μας και πως συμβαίνει ακόμη να συνεργή εις τούτο και ολόκληρος πολλακίς η κτίσις.

Κατόπιν όλων τούτων, οφείλομεν να πιστεύωμεν εις την δικαιοσύνην του Θεού και να είμεθα βέβαιοι, ότι κάθε τι το θλιβερόν και πας πειρασμός που επέρχονται εις ημάς **ακουσίως,** οφείλονται ή εις την αναδοχήν εξ αγάπης ή εις την αναδοχήν εκ των αμαρτιών μας. Ακριβώς δια τους λόγους αυτούς πρέπει να υπομένωμεν ευχαρίστως και να μη ανθιστάμεθα εις τας θλίψεις και τους πειρασμούς, δια να μη προσθέτωμεν επί πλέον αμαρτίας επί των αμαρτιών μας.

Πρέπει ωσαύτως να γνωρίζωμεν, ότι υπάρχουν **τρεις τρόποι θεοσεβείας,** δια των οποίων δύναται να σωθή ο άνθρωπος. **Ο πρώτος είναι μα μη αμαρτάνη, ο δεύτερος, όπως ο αμαρτήσας υπομένη τους αναλόγους πειρασμούς και ο τρίτος, εάν δεν υπομένη εξ ελλείψεως ανδρείας της ψυχής, τουλάχιστον να πενθή δια την έλλειψιν υπομονής.**

Δέον δε να γνωρίζωμεν, ότι ο αμαρτάνων και μη διορθούμενος εδώ δια των καταλλήλων πειρασμών, οι οποίοι επέχουν θέσιν φαρμάκων της ψυχής, εξ ανάγκης θα δώση λόγον εν ημέρα κρίσεως. Εκτός, βεβαίως, εάν ο Θεός, μας ίδη να πενθώμεν και να ταπεινούμεθα και ούτως εξαλείψη τας αμαρτίας μας, όπως Αυτός γνωρίζει δια της παντοδυναμού χάριτός Του.

Εμείς δε, εάν δεν ημπορέσωμεν, ως δυσκατόρθωτον, να επιτύχωμεν το πρώτον, δηλαδή να μη αμαρτάνωμεν, τουλάχιστον όμως να μη αμελήσωμεν να επιτύχωμεν το δεύτερον, ήτοι να υπομένωμεν τους διαφόρους πειρασμούς ως εξ αιτίας μας προερχομένους. Αλλ' εάν παρ' ελπίδα και του δευτέρου αποτύχωμεν, πάντως να φροντίσωμεν του τρίτου τρόπου, δηλαδή να λυπώμεθα και να πενθώμεν δια την έλλειψιν υπομονής, δια να μη εκπέσωμεν τελείως της σωτηρίας.

Σας παρακαλώ προ πάντων, αδελφοί, να προσέχετε ακριβώς εις τα λεγόμενα, δια να μη υφίσταμαι και εγώ τους αναλόγους πειρασμούς ανωφελώς, (εκ της εξ αγάπης αναδοχής) αλλά και σεις να μη λησμονήσετε αυτά που σας έγραψα. Διότι **η λήθη είναι θυγάτηρ της ραθυμίας και αμφότερα είναι γεννήματα της απιστίας.** Και ο οδυνηρός πειρασμός παρέχει εις τον συνετόν την δυνατότητα της **μνήμης του Θεού, η οποία θλίβει την καρδίαν κατ' αναλογίαν της επιλησμοσύνης του Θεού.** Ωσαύτως δε κάθε πόνος ακούσιος να σας γίνεται διδάσκαλος της μνήμης του Θεού και ούτω δεν θα σας λείψη ποτέ αφορμή προς μετάνοιαν.

*(Πηγή: Αγιορειτικόν Περιοδικόν "Αθωνικοί Διάλογοι" Ιαν-Απρ. 1974, τ. 20-21-22,
Υπεύθυνος: Θεόκλητος μοναχός Διονυσιάτης)*